„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком, недељом, па целом табаку, а уторником па по табака

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
За Србију (у сребру).
на годину 35 дин. на пола године $17^1/_2$ дин. на четврт године 9 динара.

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг плаћа се по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплат и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 32. У Новоме Саду у петак 29. фебруара (12. марта) 1880. ГОДИНА XV.

КАРЛО СЛАДКОВСКИ.

У прошлом броју овога листа известили смо свет наш о великом губитку, који је чески народ постигао — јавили смо за смрт народу ческом омиљенога, а и у осталом Славенству као истрајнога борца за „слободу и народност“ слављеног Карла Сладковског. Данас ћемо да на видик изнесемо значај његов са особеногa гледишта, и са вишег становишта, а то је значај његовог преласка на православну веру.

Да нам се не пребаци, да то чинимо из пристрашћа, из предрасуде спрам своје рођене вере, вадимо из „Народни Листова“, органа младоческе, демократске странке, које због смрти Сладковскове већ четврти пут у црном оквиру излазе, и о Сладковском чланке, извештаје, и силне телеграме са свију страна Ческе и Моравске доносе, следеће врсте у 58. броју:

„Већ тај моменат, што се погреб спровео из руске цркве, с обредима и речима славенским, јако је узвишен. Ко се ту не би опоменуо на оно поносно: „Ја сам Славен!“ што га је прословио упокојени Карло Сладковски у најкраснијем часу живота свога: о светковини полагања основног камена народног позоришта.

„Јест, то је била његова највиша дика. „Тако, као што је Римљанин (то су његове властите речи) некада у старом веку доспео до тога, да је с поносом корачао по целом свету, а свуда је могао поносно повикати: „Ја сам Римљанин“, тако нека у новом веку Славен доспе до тога, да би с истим осећајем могао свуда рећи: „Ја сам Славен!“

„Живио је као Славен, као Славен је хтео умрети. Дубока његова мисао, обузета оном филозофском побожности, која бива најмањом код људи заузети за веру, прешао је у православље у онај час: кад је ова ишла ослобођавати подјармљену браћу славенску у Турској, и вршећи тако хришћанску мисао, искусила за то од курије ватиканске јавни отпор, што више и непријатељство. Јесте, онда, кад је Рим ставио се противу ствари славенске, Славен Сладковски прешао је у веру славенску.“

„А сад, кад с висина зазвони јасни звук рускога звона, кад свештеник те цркве благослови славенским језиком његов дух, кад на послетку плами небројних свећа озарише драге остатке на величанственом катафалку: ко би се од целога народа у наоколо уздржати могао од најдубље тронутости, и не би се срцем узнео с најњежнијим дивљењем према онога човека, у коме је пребивала толика морална врлина? Сав човек хтео је бити сав Славен све до гроба.“

Живот Карла Сладковског, и ова карактеристика му над гробом од стране његових суплеменика и другова сведочи нам, да је у њему поред племенске мисли ческе живила такође и мисао славенска, и да је за копчу ових двеју мисли сматрао с политичке стране демократску слободу, с религијозне, духовне стране: православље.

Груди му је надимала помисао, да је Славен, а за веру славенску, за оно, што Славена „целим“ Славеном чини, сматрао је веру православну.

Од великог је значаја то, да прелазак Сладковског на православну веру не само није код католичког народа ческог побио му име и поверење, него да га је народ до смрти поштовао, мртве му остатке из руске цркве мложином од 30 хиљада до гроба спровео, и ковчег му стотинама венаца обасуо. То је знак времена.

Горка су то искуства не само појединих људи, него и народа, која с почетка поједине, а с временом и гомиле склоне на то, да се из доље беда и невоља, из уског круга садашњости, вину на висину нове и општије мисли, са које им се приказује боља и славнија будућност.

Ми смо другде напоменули: да од новијег доба на позорницу светске историје ступају две нове мисли: космополитизам, који се оснива на индиферентизму, равнодушности, шта више антагонизму, нихилизму према народности и вери, и који се као социјализам и комунизам појављује, и — мисао народности, која кулминише у свести више народности, и које је историјски развитак за собом повукао и разлику у вери, тако да н. пр. католичка вера важи за веру романску, еванђеличка за веру германску, православна за веру славенску.

Кад се Славен, као што је Карло Сладковски био, нађе на раскршћу, као да два пута изласку пред собом види: космополитизам, без народности и вере, или народност у духу Славенства и православља, — он се за овај пут решио.

Но Сладковски је веровао такође у трећу мисао, као посредницу између човечности и народности, космополитизма и Славенства, да и између Славенства у опште, и свога племенства особито, а то је: демократска, међу људима, народима и племенима равноправна слобода. У веку, где с једне стране космополитизам у виду комунизма у последицама својима води ако не уништењу, а оно стешњењу личне слободе, с друге пак стране, где се као н. пр. у Немачкој демократска слобода такође сматра за препреку народносне мисли, или као у другде, народност за препреку демократске слободе — ту је наравно човеку, као што је био Сладковски, који је за све три мисли: човечности, народности и слободе живио — живот био мучан и мученички. Судбина је његовом мучном животу крај учинила баш у часу, кад је његов народ, кад су Славени дошли на — раскршће.

Нека глас са Крконоша, и од Фрушке одјекне: „Слава имену Сладковскога и међу нама Србима — сродним му по пореклу, крви, општем имену и начелима.

Слава му!

Политички преглед.

У „Гласу Црногорца“ од 16. о. м. налазимо ову знамениту вест, која по последицама својим може бити одвећ кобна: „Из са свим поузданог извора разабрали смо, да се Турска спрема, да на пролеће оружаном руком препречи Црногорцима **окупацију Плава и Гусиња.** Турци су нашли, да се лепо слаже с међународним редом и с лојалним обзирима, које су дужни имати према уговорним одређењима од карактера и снаге међународне, ако ону кратку почивку, која је по случајним околностима наступила у изведењу једнога од тих одређења односно предаје Плава и Гусиња, на то употребе, како ће се што боље припремити, да силом суровом стану на пут јасном и уговореном једном праву. У то име и на ту циљ Турци, како нас извештавају са стране, којој се пуна вера поклонити мора, организују у Плаву и Гусињу прави оружани отпор, нагомилавају тамо сва средства, која су за прави рат потребна, као: муницију, храну, пушке, топове и т. д., уврштују у своје убојне редове познате елементе варварског дивљаштва у турској војсци: башибозуке и арнаутску фукару и т. д.“

У претпрошлом броју тачно смо нацртали **нову црногорско-турску међу,** по предлогу, како га је султан одобрио. Та нова пруга даје Црној Гори неке концесије, али и пак не толике, да би је могле задовољити. Но свакојако је боља, но она прва, што ју је Порта предложила. Сад долази под Црну Гору место Велика и друга словенска места у десном Полимљу. На против Порта иште, да хумски висови остану Турској, јер су за њу стратегички важни. Још ваља, да се Цетиње и Цариград споразумеју. о прузи, која ће од скадарског блата ићи на море.

Из Петрограда на један мах духнуо благ ветар, који сваком пријатељу руског народа и Русије сваљује сињи камен са груди. **Русија ће добити конституцију.** „П. Л.“ дознаје, да се царевић сад у велико занима државним пословима, да сваки дан конферише са шефом ексекутивне комисије, ђен. Лорис-Меликовим и да ће се у Русији извести програм, коме су главна начела: Да се руској штампи даде права слобода; да се земства и думе узму у помоћ за дело умирења; да се ограничи власт полиције; да се прошири право окружних скупштина; слобода речи. Према тим начелима образоваће се у 26 јевропских гувернија комисије за чување народа, које ће бити подложене само контроли државне власти. Земства и думе слаће из своје средине чланове у те комисије, које ће у гуверијским варошима имати своје седиште. „У време најопаснијих смутања руски је народ вазда скакао на обрану отаџбине. Минин и Позарски сведоче то. И сада ће народ под вођењем законите државне власти угушити побуну!“ Тим је речима Лорис-Меликов образложио свој програм, који је од народа задовољно примљен. Да би пак нихилисте поцепао, начеоник извршног одбора одлучио је, да се сви политички процеси, који су или довршени или покренути, од кад су наименовани ђен. гувернери са ванредном пуномоћи, на ново прегледе. Прегледаће их тело, састављено од независних елемената, а председаваће му Лорис-Меликов. Меликов мисли, да ваља које ублажити, које са свим укинути многе сумарне пресуде, којима су за цело и многи невини кажњени. Тако је за прошлих девет месеци из саме Одесе прогнано у Сибирију 600 душа које мушких, које женских, а при редовном суђењу тешко да би све те несретнике постигла тако строга каштига. Биће и по другим местима, да су свемоћни ђен. гувернери претерали у својој ревности. Начеоник извршне комисије дакле хоће да окрене други крај, да окуша, хоће ли благошћу ићи. Један део прогнаних биће помилован. Тим мисле да ће пореметити јединство у нихилистичком табору, и влада се нада, да ће за се задобити један део нихилиста, па с њим да ће моћи оне непомирљиве лакше савладати.

Руска влада труди се, демонстративно да покаже, да јој свршетак **Хартманове афере** није ни најмање покварио добру вољу спрећу француске; кнез Орлов био је са целим посланичким особљем 24. о. м. на соареју код Фресинета. „Аж. Ава“ тврди, да је министарство једногласно донело познату одлуку о Хартману и да је међу руским заступником и француском владом текло све по реду и као што треба. „Пешт. Лојд“ дознаје, да је Горчаков још претпрошлог четвртка знао, какав је садржај Казотова извештаја, те је у петак упутио гр. Орлова, нек овај француском министру спољашних изјави, да петроградски кабинет уважава потешкоће, које из хартманове афере потичу за владу републике, те с тога одустаје од захтева, да се Хартман изда.

Лондонски „Стандард“ има из Берлина саопштење, у ком се, на основу „поузданих“ података, говори о **одношају Немачке и Русије** једне к другој и показује, за што су се те две силе лане једна од друге отуђиле. „По што Немачка није хтела, пише дописник, да Аустро-Угарску задржи од окупације Босне, руска влада 1879. г. у лето предложи Вадинктону, да заједнички нападну на Немачку. У исто време с оном ратоборном вешћу руска војска у Пољској, Подолији и Литавској крене се према немачкој граници. Вадинктон не хтеде пристати на руски предлог, те ослањајући се Гревија, протури своје мишљење против неких подузетних чланова кабинета. Што се Вадинктон и Греви том знаменитом приликом тако владали, то је у толико значајније, што је иста понуда учињена и Италији, и тако су француски мирољубиви државници осујетили, те није основан тројни савез. Може бити, да би се Греви и Вадинктон другче одлучили, да су Русију сматрали за добра савезника; но по што су баш противно мислили, то нису могли желети, да се придруже десорганисаној сили, која не може ни саме своје војне да извојује, него само гледи, не би ли кога нашла, који ће њене противнике држати у шкрипцу. Они покажу, како је руско грађанско и војничко друштво деморалисано, те тако у својим друговима ућуткају ратоборност, коју су руски преговарачи уметнички потпирили. По што кнез Горчаков није могао придобити републику, обрати се на орлеановце и бонапартовце. Кнез Бисмарк, на скоро пре но што ће поћи у Гастајн, дозна, шта се све ради у Паризу. Одмах се започну преговори, Андраши отиде у Гастајн, Бисмарк му врати посету у Бечу, и буде закључен известан уговор, познат под именом бечки записник. Погледом на те чине она реч немачког цара, којом овај изриче наду, да ће се одржати добри одношаји с Русијом, мора се сматрати више као израз жеље, него ли као изрека тврде и поуздане вере.“

Као што се с Француском о хартманову аферу, тако се **Русија с Енглеском** мирно споразумела о средњу Азију, и то на овом основу: Русија види, да је Енглеска готова, да се одупре сваком освојачком походу према инђијској граници, те с тог изјављује, да је готова, напустити експедицију на Мерв, али Енглеска не сме ништа чинити, што би могло довести до анексије Херата. По што је краљица енглеска на ту погодбу пристала, Биконсфилд је изјавио, да ће Русији изаћи на по пута па сусрет; а у једно је, да би што већма умакао од свију могућих заплета, у Ивђију послао заповест, да обуставе све спреме за рат, који су наумили били, на пролеће водити.

У Београду се много говори, а и пише о пресуди првостепеног суда београдског у ствари **коларчева тестамента.** Као што ће бити познато, Илија Коларац завештао је знатну своту којом да се подигне школа у његовом месту рођења, у Коларима; са 10.000 дуката основао познат „коларчев фонд“ за награђивање и издавање књижевних дела, а остатак од имања, 60.000 дуката, да се дотле укамати, док камата не буде толика, да се од интереса може основати и издржавати свеучилиште у Београду. Тестаменат је написао председник касацијоног суда, др. Н. Крстић, у једно га као сведок потписао, и с њим још бивши министар Чумић и београдски адвокат Марко Стојановић. И то ће бити познато, да Коларац не имађаше порода, дакле мислилосе, да ће последња воља завештатељева остати не такнута. Но београдски трговац Карапешић и професор велике школе, Нешић, чије су жене из далека род покојном Коларцу, дигну парницу против тестамента. Пре једно две недеље дана донесе првостепени суд пресуду и уништи тестаменат.

Један сарадник бечких „Нем. нов.“ имао је 24. о. м. **разговора с Марићем,** српским заступником, и о том разговору извештава овако. Марић се тврдо нада, да ће преговори међу Аустро-Угарском и Србијом о прикључењу железница на скоро се решити на опште задовољство, претпостављајући да богме, да ће Аустро-угарски заступници оставити на страну питање о концесији за грађење железница, јер то је питање већ решено. Крај свију порицања истина је, да је концесија за грађење српских железница дата руској кући Баранову и др., Марић мисли, да је то унутрашње српско питање, о ком сама Србија ваља да решава. У осталом Марић ће, као што поменути лист вели, при преговорима изаћи пред Аустро-угарске заступнике са захтевом, који до сад још није формулован. Он ће захтевати, да се српска железница не само споји с кикиндско-панчевачком и будапештанско-земунском, него да се у једно почне градити давно већ трасирана и откупом граничарских шума финансијски осигурана железничка пруга земунско-сисачка, јер за српски увоз и извоз та је железница најважнија. Ако Угарска не пристане на те услове, онда тешко да ће што бити од преговора.

Под председништвом бар. Хајмерла била је 25. фебр. заједничка министарска конференција, на којој се већало о **преговорима са Србијом.** Ваљало је одредити угарску прикључну пругу и одредити рок, кад иста ваља да буде готова. У главној ствари, вели „П. Л.“, владе су сложне; има још неколико потешкоћа, о којима је ваљало решити у конференцији од среде. Као прикључна пруга одређена је будапештанско-земунска пруга, а друга према Сиску има се у виду. Аустријанци се труде, да протуре и кикиндско-београдску пругу, но мисли се, да аустријска влада због тог захтева не ће преговоре одуговлачити. Напутци марићеви по „Преси“ гласе, да Србија у начелу остаје при попуштању непосредне тарифе. У осталом, српска влада хоће, да аустро-угарске тарифне захтеве, ако т. ј. буду таки, да се могу примити, у посебном тарифном уговору установи.

Вођа Младочеха **Слатковски** сахрањен је у недељу 24. фебр. свечано и велелепно, као што приличи народном човеку од слатковскова имена и гласа. На погребу је било око 30.000 душа. Тело је опевано у православној руској цркви и погреб је обављен по православном обичају. Достојанствено и мирно — само је друштво „Глагољ“ певало „свјати боже“ — упутио се спровод од цркве, па испред чешког народног позоришта пут гробља. Читав сахат требало је, док је сав спровод прошао. На пред су ишли ђаци Чеси, за њима све чешке дружине и варошке задруге са заставама у црно завијеним, а за овима 200 цветоноша са венцима, што су положени Слатковском на самртнички одар; по том су дошле униформисане свећоноше, а за њима самртничка кола са 6 коња и на коли мртво тело. За сандуком ишле су госпође од американског клуба у црнини, па онда универзитетски педел у званичном оделу, а за њим земаљски надмаршал Карло Ауерсперг са свима члановима земаљског одбора, задруга немачких повереника, старочешки и младочешки клуб, саборски заступници велепоседника, који су дошли у Праг на конференцију, варошка представништва Прага и предграђа са градоначеоницима, депутације чешких вароши и чешких дружина ван Прага, војнички часници од прашке посаде и часници разних грађанских задруга. Варошко ватрогасно друштво завршило је спровод. Улице, којима је спровод пролазио, морале су због силног света бити затворене од обичног промета.

Царевић **Рудолфо** испросио је белђијску принцесу Стефанију и 24. о. м. заручио се с њом у Брислу. Принцеса Стефанија (родила се у Лаекену у Белђији 9. маја 1864. год.) јест друга кћи белђијског краља Леополда II. Заручничина мати, Марија Хенријета, кћи је покојног угарског палатина, надвојводе Јосипа, тако да је будућа Аустро-угарска престолонаследница рођака владалачком дому хабзбуршко-лотриншком.

Тужба немачких социјалиста.

Немачка влада поднела је немачком државном сабору извештај о „малом опсадном стању“, које је на основу закона о социјалистама у Берлину заведено. Сабор је узео 23. ов. месеца у претрес владин извештај, и том се приликом развила ова значајна дебата. Вођа немачких социјалиста,

заст. Бебел узме реч и рече, да су мотиви закона о социјалистама тако лажни, да су социјалне демократе мислиле, да ће се исти брзо укинути. Но не само, да се то није догодило, него се крај тога и закон врло рђаво вршио. Без разлога многи су људи из Берлина прогнани. На ниже полицијске органе имају најтеже тужбе. С освете и раздражености многи су прогнани. Потказивачи су често бивали сами полицијски органи; више њих, који су свету раздавали „Слободу“, што у Лондону излази под уредништвом Моста, доцније су се ишчаурили као полицијске уходе. И сами наши пристаоци потказивали су нас. Корак у торак са системом прогањања иде несносно ухођење тајне полиције, го е но за време реакције у педесетим годинама, горе но за време друге царевине. Кад смо ми социјалне демократе, рече говорник, дошле на сабор и изашле на берлинску железничку станицу, тајни полицаји није него су нас опколели, распитујући за наше станове, што су на послетку и дознали. Заступнике Фрича и Хаселмана пратили су на сваком кораку тајни полицаји. Полицајни председник Мадаји игра улогу провиђења не само за Берлин и Немачку, него за целу Јевропу. Он руској полицији у Петрограду шаље поруке. Тајни полицаји несносно су поступали са женама прогнаних. Прогнаницима не дају ни толико времена, да могу уредити своје послове, те тако их упропашћују. Не покоравају ли се, онда их стрпају у затвор са најгорим зликовцима. Говори се, да су тајни полицаји социјалним демократама слали ковчеге, пуне токорсе листа „Социјалдемократе“, што у Цириху излази. Па за што се, пита говорник, заводи опсадно стање само у Берлину? За што не у стотине других вароши, где су сличне прилике онима берлинским? Човеку одузимају ужитак баш од оног часа, кад је највећа нужда и невоља у Берлину, где су се прошасте недеље њих осморо из нужде сами убили. То је двоструко злочинство власти. (Говорник буде упућен на ред.) Забрањују шта више, да се купи милостиња породицама прогнаних. Потказивањем лишавају социјалне демократе зараде и захране. Градоначеоник Фишер у Аугзбургу приволео је једног великог творничара, да из службе отпусти једног од најврснијих раденика, берлинског изгнаника. Ето такове је прилике већина државног сабора створила, кад је усвојила закон о социјалистама. Ко је мислио, да ћемо ми, кад ступи у живот закон о социјалистама, законитим путем моћи спешити својој мети, тај је или будала или издајник. Велика немачка царевина боји се од неколико социјалистичких листова! Либерализам, који је у двадесетим и педесетим годинама онако немило гоњен, тај исти либерализам створио нам је закон о социјалистама и гони нас, а та гоњења особито Јевреји врше. Игра усуда хтела је, да сад наступи гоњење Јевреја. Где су те позитивне мере, завршује Бебел, што их је влада обећала, кад је издала закон о социјалистама? Њене мере беху — нови порези и терети. Ништа нисте постигли, него мржњу и огорченост, а то мора довести до пропасти свега, што данас опстоји. У стотине хиљада њих буди се жеђ за осветом. Ако су вами таке прилике по вољи, и нами су.

Министар Ајленбург: Ма да су прогонства одвећ немиле ствари, и пак је влада уверена, да је нужно, продужити на даље опсадно стање. У Берлину ваља чувати живот цару. На социјалне демократе може само тајна полиција пазити. Нема случаја, да су социјалне демократе изазиване; није истина, да је полиција у станове социјалиста укријумчарила ковчеге са циришким „Социјалдемократом.“ Последњи недељни број „Социјалдемократе“ има чланак, у ком се разлаже, како је нужно, да се странка попут војника уреди. Где само сила влада, ту не може бити говора о праву. Ради се дакле, да се отворено завојшти на закон и право. У таким приликама сабор не може влади укратити средства.

Заст. Сонеман говори, да опсадно стање ваља само онда завести, кад се отворена буна дигне.

Заст. Бебел поново вели, да садашњи политички државни систем душмански војшти на социјалдемократе и да су владине мере само учиниле, да се социјалне демократе множе. Доћи ће дан, да се силом узме оно, што се милом није хтело дати. Данашњи систем без уходског система не може опстати.

Државни сабор узме на знање владин извештај и приступи првом читању закона, којим се закон о социјалистама продужује до 1886. године.

ДОПИСИ.

(I. В.) **Будим-Пешта** 7. марта. (Свршетак генералне дебате овогодишњег бицета. Гласање у питању неповерености садашњој влади и победа њезина. Разно.) Овом приликом довршујем своје кратке нацрте овогодишње бицетне дебате на уг. сабору, — дебате, која се ко ретко која у недоглед протегла била. Једва јој би краја за 14. прошлих дана. Да напоменем са неколико речи само још последња два дана расправе. У седници од петка учествоваху свега три говорника у дебати: хрват Стражимир (само са неколико речи), који је у име хрватских делегата изјавио, да са својих другових прима бицет, али да тај пријем не ствара ни какав прејудиц за претстојећу хрватско-угарску нагодбу; осим њега говорио је још један посланик (Комјати) из крајње левице, и један (Хеч) из владине странке. Иза тога је претседник Слави изјавио, да је генерална дебата завршена, по што више нема прибележених говорника. За тим су тога дана дошли на ред говори референта Хегедиша, предлагача Хелфија и министра финансија. Сутра дан, т. ј. у суботу, говораху још гроф Апоњи и министар-председник — сваки у обрану својих назора, који су нам већ познати. Тај дан дошло је једва једном до гласања. Бицет је примљен са огромном већином гласова за основ специјалне дебате. За њ гласаше владина странка, умерена опозиција и посланици ван странака. —

После гласања о бицету дошло је на ред гласање у питању неповерености садањој влади. Познато нам је, да је у тој ствари било два предлога један грофа Апоњија, да се поред изложених мотива у предлогу изрече садањем кабинету неповерење, и предлог Е. Шимоњија, вође крајње левице да се влади изрече неповерење, без наводних мотива, заради могуће спојидбе свих опозиционих фракција при гласању у тој ствари. Прво је дошао на ред предлог грофа Апоњија, уз који је гласала уједињена опозиција и посланици ван странака. Уз тај предлог гласао је и К. Сел. Предлог грофа Апоњија остао је у мањини. После тога дошао је на гласање предлог Е. Шимоњија. Па захтев 20. посланика гласало се поименце. За Шимоњијев предлог гласала је крајња левица, уједињена опозиција и посланици ван странака, — изузев К. Села, који у том гласању није учествовао. Око 3 сата објавио је претседник резултат: да је за предлог Шимоњија гласало свега 174 посланика, против 222. Отсутних је било 40. Тако је влада у том питању добила не малу већину од 48. гласова, која се у осталом већ у напред дала предвидети.

Само се по себи разуме, да владини листови пливају у радости, уздижући слогу и енергичност странке им, нарочито у ово последње доба искушења за владу и присталице јој. Борба је отпочета као што се зна уз велику припрему а није немогуће било, да за време дебате не искрсне по која појава, која би влади нанела самртна удара. Није реткост, да владе падају услед моментаних призора, што кад и кад ненадно избијају на површину. То би се могло у толико пре ишчекивати овде у Мађарској, где владина странка скоро ни сама не зна, за што потпомаже владу. Један поглед само на прошлу дугу дебату показује нам јасно, да тисин кабинет не влада по одређеним принципима. Либералност је само фирма. То већ није тајна. Многи посланици и из саме владине странке већ немају великога поуздања у Тиси, па ипак гласају против неповерености, јер се не надају, е ће влада што би сада после ове тисине дошла, била по Мађарску боља. Ако је Тиса у свом последњем говору и навео, да слабост опозиције утврђује постојећу владу, те то као бајаги применуо на данашње партајске прилике у уг. сабору, тај навод му нема у себи довољно озбиљности. Ако и јесте данас умерена опозиција малобројнија од владине странке ал' јој се интелектуална надмоћност и способност за владавину не да одрећи. Ту бих опет могао указати на: Села, Апоњија, Силађија, Лоњаја, Битова, Лукача, и још многе друге, којима не бих могли наћи заменика у странци, што сад влада ситуасијом. Кад владини листови и сувише омаловажују опозицију, греше против објективности.

Било како му драго, тек једна је појава из прошле дебате заслужила веће пажње. То је промена тактике опозиције, која је са поља негације прешла на поље излагања позитивних начела јој. У том питању и наспрам те промене на боље, влада је опет засведочила с нова своју слабост. Дебата је трајала пуних 14 дана, а до 50 говорника учествовало је у расправи, од којих су њих 35 говорили већином о реформи администрације. Влада за свото време није изишла на среду са својим назорима. Тиса је нагласио, да ће се тек онда изјавити у тој ствари, кад буде саслушао анкет, који ће из разних крајева земље сазвати, за ради проучавања питања о реформи администрације. Но, така уверавања врло су слаба утеха од министра, који се тим ресором бави већ 5 година. Од самог проучавања није земљи никакве вајде. Јасно је, да је у том питању опозиција однела одлучну моралну победу, која мора претходити материјалној. Тако је било и са питањем о побољшању финансија и реформама на пољу привредне политике. За владу би било највеће признање, када би јој се казало, да је способна за владу, ал да јој не достају способности за акцију у многом и многом правцу. Така влада нема животне силе у себи. Што је при последњем гласању добила већину, то је скоро већина без већине. Та би већина сутра већ била уз грофа Апоњија, када би исти случајно дошао на владу. Између оних 222 посланика, што су јуче уз владу гласали, налазимо свакојаких елемената. Ту су министарски чиновници, рођаци појединих министара, краљевски и владини комисари и ини, што су зависни од људи, што данас имају крму државе у својим рукама. Таких можемо рачунати на 70 посланика. Од Хрвата гласало је 20 посланика. Отсутних је било: 12 хрватских и 28 мађарских посланика. Од Срба гласали су против поверености садањој влади Хаџић и Максимовић Срби у хрватској делегацији (Кушевић, Суботић, Ђурђевић) нису били при гласању. Стојковић, Димитријевић и Поповић, гласали су за повереницу влади.

Тако је дакле и та акција сретно испала по владу. Остаје, да и на даље траје овај нездрав систем у земљи и у појединим странкама. Но док се двоје њих гложе, трећи се радује. Бар ми, немађарске народности у овој земљи не морамо страховати, да ли ће се ствари по Мађаре на боље ил на горе окренути. Какав сад, онака и жетва. Последња дуготрајна бицетна дебата показала је свету на видику, да у Мађарској ни на којем пољу не цветају руже, и да су Мађари најмање позвани, да се блатом бацају на земље и народе, који су их далеко превазишли у материјалном и културном погледу.

— О нашим српским локалним новостима, слабо бих вам имао шта за достављање. Како нам који број „Заставе“ до руку долази, видимо из вести са свију крајева Српства, како се ово саучешћем одазива за великим губитком, који нас смрћу Брановачкога постиже. Што нам до народа стоји, тај све чини. Последња хришћанска почаст, што се на разним странама указује великом покојнику, сведочи, да наш народ у свим тим местима зна уважавати трудбе и подвиге, што их ко за живота подноси за ради среће и напретка народњег. Док се у том погледу са свију страна Српство одазиваше, овдашња српска општина ћути. У овдашњој општини имаде људи, који су, за живота покојника, друговали с њиме, били му начелне присталице, а све то, а крај тога још и погледом на јавно поље, на којем је Брановачки тако корисно деловао, ваљада заслужује, да и овдашња српска црквена општина приреди парастос Брановачком. Надамо се, да ће то и бити за најкраће време.

— У идућу среду држи свој скуп одбор овд. општине. Поред осталих предмета, саветоваће се још и о начину, како да и овдашња општина учествује у прослави педесетогодишње прославе епископа Стојковића, што пада на дан 10. (22.) о. м. Општина ће званично учествовати изашиљањем депутације. Надамо се, да ће и овдашња свеучилишна омладина са своје стране све допринети, да и она својим суделовањем ту свечаност увелича.

— Дотакнув се са неколико речи овдашње српске општине, да још нешто напоменем. Имаде већ читав месец дана, како је надзорништво текелијиног завода поднело општини рачуне о издатцима истога завода за прошлу годину, који су усвојени и одобрени. До данас ти рачуни још никако нису угледали света. Било би са свим оправдано, да се путем „Заставе“ тај рачунски извештај и нашем свету достави.

— Јуче је на овдашњем универзитету промовиран Паја Дракулић из Сомбора за доктора права.

—J.— **Из Митровице.** Намера нам је била, да овом приликом обећање наше у броју 13. цењене „Заставе“ надовежемо, по што нам се неки г. дописник у 32. броју „Обзора“ из Митровице појавио, који вели, да нити хоће да куди и хвали поступак заступства општинског због даног неповерења г. начелнику Срећеновићу, нити „можебит“ да се заузме за начелника, — а овамо му сав допис на то смера, да начелника у звезде уздигне, а поступак заступства омаловажи и некоректним прогласи, те последњима неке себичне сврхе подметне, то морамо горњу тему опет на страну оставити и у хатар истине, а и за боље убавештење г. дописника „Обзора“ коју му одговорити.

Пре свега теши нас то, што нити ће овај нити ће потоњи „објективни“ и „субјективни“ дописници „Обзора“ који ће по свој прилици сад одавде као печурке ницати, кадри бити, да и једну ставку у 13. броју нашег дописа побију, али ће при свој тој својој објективности гледати да на сваки начин јагње криво буде, што им воду мути.

Прелазимо дакле на ствар. — „За уступ годишњи и недељни сајмови и природнина обвезане су општине плаћати држави сваке године сталан паушал“ — вели г. дописник, а то не стоји, јер општине имају половицу десетогодишњег просека од прихода тих закупнина држави давати, који се дакле по висини закупа и мења и по томе је то велика разлика од сталног паушала.

А даље вели г. дописник, „да је општина међу осталим годишње и недељне вашаре у своју самоуправу преузела, те их изнајмити морала на закупнике уз да како прије утаначен уговор.“ то чинила, али је недељни вашар увек до сада у своју сопствену управу узимала, јер је предвиђала замашне штетне посљедице по нашу варош и јер се то и у осталим оближњим местима не чини. А да су се те убитачне последице ома по продаји показале и обистиниле то и сам дописник признаје.

Но такав поступак продаје у корист града и ерара чинио се г. котарском предстојнику Чудићу као неки „швиндл“, те силом хтеде да се тај недељни вашар на приватне подузетнике путем јавне дражбе изда, без да је промишљао, да ће тим својим присилним поступком грдну штету и овој вароши и ерару нанети и без да је околна места, као на пр. Руму, Ириг итд. упитао, како то код њих бива. Тек после кад се уверио, да заиста свет у нашу варош више недолази и да је огорчење у васколиком грађанству највиши врхунац достигло, јер је мртвило у трговини и занатлијству наступило и да до године оне аренде, које су до сада хиљадама доносиле, неће ни стотине доносите и да му депутације са стране непрестано досађују, пита околна места за поступак, па се и самим већницима изјаснио, да се до године мора на старо повратити, да се та штетна посљедица избегне.

Кад дакле г. котарски предстојник са свог узвишеног места и не бивајући у тешњи додир са грађанством и општинским заступством није могао посљедице свог поступка увидити, — у дужност је то спадало општинском начелнику, који је у општинском већу прилике имао од свесни грађана и заступника на замашне те штетне посљедице упозорен бити, те као што је — што г. дописник обзоров вели — на бојном пољу јунак био, што му нико и не одриче, јер је дужност своју као војник савесно вршио — исто тако и овде на пољу општинског рада где је са 1200 ф. годишње баш добро награђен, и која свота општину горко стаје, — велимо, требао је исто тако јунак бити и у границама закона, правде и правице општинске интересе бранити, а не само просто оруђе бити.

Свет је у нашу варош од вајкада недељом и свецем па и петком као на пијачне дане долазио а не као што се г. дописнику проктева — од доба, од кад се петком такса побира, а и г. начелнику и закупницима је то добро познато, па да је као што г. дописник хоће, прије какав уговор у споразуму с општинским већем утаначен био, зар би дошло до „праведне“ тужбе закупника и „праведног“ решења начелниковог. И да је било прије утаначеног уговора, зар се не би знало шта је управ продато, дал пијаца и такозвани „Standgeld“ ил цела варош па и обори, нити би долазило и то, да се и од у очи петка долазећег странца на уласку у варош пристојбе наплаћују и зар би долазило и до тога, да је г. начелник и такове налоге арендаторима давати морао, да некима узету пристојбу враћају, па питамо, колико би се још таквих повратити имало, који незнадоше себи помоћи наћи. Е, ал ову околност изврће г. дописник по свом ћефу и тера воду на своју воденицу.

Закупници се обратише на котар и молише за помоћ. Овај пита општински уред, како би се ту помоћи могло. По закону и по реду општинском а и ради „праведног“ решења, дужан је био г. начелник у тој прилици општинског већа мњење саслушати; он пак пријављује котару да је пазар недељом забранио од 9 сахата, а што петком свет у варош не долази, сумњичи најотменије и најсвесније заступнике да они на жалост корист града из те закупнине на приватне подузетнике не увиђају него на против тому раде.

Г. дописниче! Кад је г. начелник у седници од 15. (27.) јануара о. г. интерпелован, по чијем је налогу он свет недељом и свецем растеривати дао, рекао је он „по налогу котарског уреда“ и кад је тај налог поискан, показа он после по дне у седници свој отпис котару, мислећи ваљда тиме себе оправдати, ал је баш тим себе већма у замку неистине заплео, која је тим еклатантнија, пошто је и сам г. котарски предстојник пред два већника изјавио, да за ту наредбу за коју г. начелник вели да је од котара добио, ништа незна. Зар дакле после такове неистине пријаве котару и после обмане којом хтеде цело веће завести могоше свесни грађани и заступници с њиме и на даље заседавати и у њему поверења имати. И зовел се то заступање интереса града ил закупника? Једино чиме су га сви 15 већника за тај поступак почастити могли, било је неповерење у њему, а то са свим уместно. — И ми питамо г. дописника, да л су у таковом озбиљноме моменту могли и помислити већници, да даним неповерењем начелника за нове изборе онемогуће? Та и ми видимо сад, као и г. дописник, да „зец“ лежи у 1200 фор. и у председништву имовне општине, — то је тај „грм“. А нека зна г. дописник, да би се „можда“ нашло „мужева“, који би као у време „римске републике“ само за част, а за цело у корист и општине и ерара савесно радили, без да би себи плаћу опредељивати а камоли повисивати давали. — Још би овде молили г. дописника да нам каже, кад и које је то заступство било икад за продају недељних сајмова, и отуда прије корист увиђали, а сад преко ноћи до противног уверења долазе, јер то мора само он да зна, кад од 15 већника никоме о том познато није. А што се тиче „обмане света“ уверавамо г. дописника, да то никад наш посао био није, то чине само они, који су „језуитску“ и „искариотску“ школу добро проучили, а наше је правда и истина.

Хваљено пак „досљедно“ држање начелниково, односно неодступање од функције начелничке покрај израженог му неповерења може само онај за таково узети, који на пољу јавнога рада никада делао нити рад других пратио није. — А ако хоћете г. дописниче да знате како и на који ће се начин цела та размирица свршити, то вам ево један предзнак дајемо, да је г. начелнику у крњој седници пре неки дан од 6. чланова већа одбрђавану — као што дознајемо од котарског уреда поверење изражено; неповерење од 15 већника као незаконито проглашено, а друго неко готово написано поверење од присутних тих 6 већника — мамелука — подписано и начелнику дано. — Да бог поживи лоћику! —

Радо би смо пак и то од г. дописника „Обзора“ дознали, да нам отворено каже, какве су то себичне сврхе заступника? кад ми и без „ситнозора“ слободним оком видимо, да је уз оних 15 већника цела трговачка, две занатлијске и концесионирата обртничка задруга, Срби, Католици, па дакле и сва свесна општина, и да су исти већници својим поступком само израз и одушку јавног мнења у Митровици дали, и едал не леже себичне сврхе у оном „зецу“ иза „грма“, који се цифрима бележи.

Знајте г. дописниче, да је г. начелник као

акав у Митровици обро бостан, и да ће светно грађанство наше, при предстојећем избору аконитим и уставним путем без обзира на „ово“ ил „оно“ добро очи отворити, да не буде „оно“ што је пре 3 године било, па ма то не било г. дописнику и његовом штићенику по вољи.

Пре, него ћемо на завршетак прећи, морамо се још једне недосљедности и незнања г. дописника „Обзора“ дотаћи; а та је, где вели, да сви заступници и нису били у седници, кад је начелнику неповерење изражено „осам бо заступника и осам заменика је било отсутно“ те да га запитамо, а где иду заменици у седницу, кад су прави заступници ту, и ево му велимо, да је међу тима било и заменика, јер да се заменицима они 5—6 умрли и оставком иступивши чланови већа непопуњавају, неби се никад до држања седнице доћи могло, или би се они помрли морали силом „језуитске“ све моћи из гробова својих подићи, да седница правим заступницима заступљена буде.

На завршетку морамо и „Обзору“ приметити, где на телеграм у истом 32 броју од стране 15 већника послати му примедбу ставља и вели: „Он т. ј. начелник, и нетреба и немора отступити, јер је подвргнут изборима, који му имаду судити, и дати израз јавног мнења“. Па и ми то кажемо и додајемо, опћинско је веће њега за начелника изабрало из своје средине, и даним неповерењем дало је израз јавног мнења, јер је све и сва, што је свесно у нашем месту уз њих, и они на основу горњег факта нити могу нити хоће под његовим председништвом даље да службују. — Из овога се види, да и само уредништво „Обзора“ није у овој ствари беспристрасно, јер да није, оно би припустило и онај допис у свом листу, — који за цело није из српског пера потекао, — у коме се поступак заступства правда. — Ал тако је то, кад смо све сами „објективци“.

З.....ц. Одеса 20. фебруара. Јуче је овде прослављено двадесепетогодишње царствовање цара рускога Александра II. У црквама су одслужена благодарења богу а исто и по неким заводима. Дућани по свој вароши беху цео дан позатворани окром чајница и палинкара које обично не обраћају никакву пажњу на то што је и њима у извесна времена забрањено пазарити.

Варош беше искићена заставама а у вече би осветљена.

Светина по случају лепог дана напуњаше улице цео готово дан.

Руска добровољна флота као што изгледа сва ће поћи у тихи оцеан а то тешко је рећи, да на што не мириши. Око 1. марта полази први паробод те флоте „Москва“ у владивосток, за њим „Нижњи Новгород“, „Росија“, „Петербург“, „Јарослав“ и „Владивосток“. Сви осим „Нижњи Новгород“ возе еспап трговачки и путнике, а одтуда из Хинеске довешће чај. Ако само не буду потребни за тамо да у случају рата с Енглеском — који је на догледу у Азији — не остану да крстаре. „Нижњи Новгород“ пак вози одавде осуђенике на острво Саханим.

Овђе имађасмо страшну зиму, какву ретко ко запамти, но ево тек три дана лепа топлота. Поља су код нас врло хрђава, кад ће се и оћел се на боље окренути то незнамо.

(П. Б.) Праг 6. марта. — 4. марта после подне у ½2 сата умрьо је др. Карло Сладковски, вођа младочеха. Родио се 1823. у Прагу од сиромашних родитеља. У почетку је био ступио у чиновнике, но бурна четрдесет осма година ухватила је и њега, одушевљена младића, пуна бујна жара, у вртлог политичне борбе. Због велеиздаје буде осуђен на смрт, али му смртну казну замену двадесетогодишњом тавницом. Шест година је и провео заиста међу влажним зидовима и ту је запатио клицу несносне болетице, која га је све до гроба морила. Кад је наступила уставна ера у Аустрији, ступи Сладковски поново на политично поприште и почне живо радити на часописима „Час,“ Хлас,“ „Народњи Листи.“ 62. буде изабран за посланика на земаљски сабор, кога је после декларатории са осталим ческим заступницима напустио. У то доба пада организовање младоческе странке и Сладковски јој брзо са висока дара, узорита поштења, демократских назора и сјајне речитости постане вођом и душом. Ова је странка прва била, која је напустила јалову пасивну политику и у земаљски сабор 1875. ушла, а кад су и старочеси ступили унутра 1878. буде он изабран у земаљски одбор, но сада му одвећ порушено здравље већ није више допустило да развије своју неуморну делателност. Кад су лане Чеси у бечко државно веће ушли, буде и Сладковски изабран за посланика, но због болести мораде заступнички мандат положити. Последњи пут је узео перо у руку да потпише изјаву противу меморандума ческих владика, где ишту да се школа натраг поповима даде. — У сиротињи се родио, у сиротињи је умрьо чески Аристид. Светлом карактеру покојниковом све странке без разлике пошту одају. Нека му је вечан спомен у потомству.

Вршац 25. фебруара. Уважавајући како рад и правац, тако и заслуге наше ваљане и честите старине Брановачког и наша му је општина тужну смрт у обема црквама огласила; а у суботу даваће му и параетос.

Шид 1. марта. Овом приликом нисмо ради рефлектовати на многе чине и збитија, која се у овом српском месту дешавају, а што би од потребе било, да се на јавност изнесу; јер и ако се тичу самога места, ипак су мане, које ваља јавности предати, јер мане општина наши, то су више мање наше опште мане, а те ваља лечити радикално, дакле и путем јавности. Остављајући дакле, за сад та збитија за идући пут, прелазим на један грован случај који се дана 13. фебр. о г. у овом месту десио, да га саопштим те да читалачки свет види, до чега може надутост и бруталност по где ког државног служитеља да дотера.

Реченог дана по подне наиђу два финанца из Кузмина главном улицом шидском, те пошто су претходно у својој службеној ревности, осим пушака — код неког пријатеља — и главе напунили, почне од њих двојице један мирне људе и грађане по улици да напаствује, усљед чега се излегао страховити случај, који се ваљда ни у Турској не дешава. Ствар је у овом:

На главној пијаци, преко од општинске куће а пред кућом једног овдашњег трговца, стајаху уз два-три грађана још и два-три личана, која су чекала какве надничарске зараде. Но једном, од речена два финанца, не даде ђаво мира, него, које напуњена глава, а највише проста сујета и глупа уображеност е је он неки мајчин господин — наведе га, те у својој обести заиште од личана да им види пасоше. Један од грађана пак који је присутан био, видећи, да то нису финанци шидски, него неки страни, и знајући да они никаквог права немају од људи пасоше тражити, па још на сред пијаце и пред очима полиције, — примети, да су они (личани) пасоше своје коме треба показали, те с тога, да нису дужни и страним финанцима то чинити. На ову оправдану, а посве умесну примедбу, нађе се мајчин господин винанц у својој плесниВој части повређен, те да би тобож себи неку важност одржао, заповеди истом грађанину, да пред њим у општ. кућу пође. Овај се пак слабо обзирао на заповест надутог и безобразног господина винанца, пошто је знао да овај, а особито као стран финанц, нема никаква права њему шта заповедати, тим мање, што се ни кривим осећао није, те га нехтеде послушати. Кад је видио надувени г. финанц, да ни његова строга заповест непомаже, а он се два три корака одмакне напери и опали пушку не невина и мирна грађанина и опасно га рани, тако да ће тешко жив остати, и велика је срећа што том несретном приликом, још који невин није страдао и главом платио, као што је лако могло бити.

Починивши то злочинско, нечовечно и грозно дело, ушути се господин убица путем даље, као да он ништа починио није, мислећи ваљда, да је с пушком добио и привилегију, да сме и може убијати кога хоће и где хоће. Но местна полиција потера одма за њим, стигне га и хтеде га разоружати. Ал мајчин г. финанц и на полицију устреми се и хтеде да пуца, но сретно му један полицај подиђе под пушку, отме ју и тако г. финанца отерају у општ. кућу, а по том га предаду срез. суду овдашњем, где у тамничкој ладовини комотно може да премишља о својој моћи и своме господству т. ј. ако га грижа савести ради починђеног злочина не мучи.

Према овоме дакле, кад се узме у обзир, каквo је нечовечно и кажњиво дело финанц починио, да је то без икаквог узрока и повода, просто из своје обести и надутости урадио, у сред дана, на сред пијаце, пред лицем толиког грађанства и саме власти, у месту у ком никаква посла, права и дужности имао није и то све кад је починио као неки јадни државни служитељ и тобож као неки жалосни чувар сигурности и реда — онда је по све појмљиво, да је и сво грађанство праведним гњевом ускипити морало, осуђујући најстрожије овако грозан и тирански поступак реченог финанца. А остали свет, који само о овом грозном делу чуо буде, мора се гнушати и морати ће зажалити, што се тако опасни и нечовечни створови у службу примају и с народним новцем плаћају а на штету реда и сигурности грађанске.

Карактеристично је пак, да се код тога случаја по неки шидски финанц усуђује још кривити општ. начелника, што је овај дао уватити и разоружати финанца-убицу. Тако је један овдашњи жутокљуни г. финанц (бивши манастирски ђак) пред некима изразио се, да је њему општ. началник мањи од његове керице и да је његов колега имао право, што је оног грађанина ранио. — Као што се види овај жутокљуни г. финанц има врло мало појма о својој дужности, а много више надутости, лудог уображења и непристојности. Но ми се надамо, да ће му г. начелник умети мало језик везати, да баш тако јако не палаца.

Речени злочинац налази се још у затвору овдашњег суда и за који дан биће одправљен судб. столу у Вуковар, као надлежној криминалној власти.

Овом приликом непропуштамо јавити, да је и овдашња општина у седници црквеног одбора закључила да се умрли, наш вредни и многозаслужни народни радин, дична старина Стеван Брановачки у цркви огласи, да се шест дана у стихове звони и да се у своје време парастос држи.

Ириг 24. фебруара На дан „три јерарха т. г. приредило је овдашње грађанство у корист иришких сиромашних ученика беседу с игранком и томболом. До душе одбор, који се је око приређивања те беседе заузимао и сву бригу на се узео био, требао је још одавно свог извештаја поднети; али нека је знано, да препреке, које томе на путу бијаху, нису од њега потицале, па и ако је то усљед немарности било, ко знаде, коме би се пребацити могло, — но свеједно како је било да било, само кад је све у свом реду и кад смо у стању тога извештаја сада да поднесемо.

По положеним, а тачно прегледаним рачунима добивено је на улазницама, добровољним прилозима и распроданим срећкама укупно 269 фор. 60 повч. од тога потрошено је укупно 73 ф. 62 н. а према томе остало је онда на чисто прихода свега 195 фор. 98 н. Кад се овамо додају још и оних 15 фор. што их је сл. иришка црквена општина закључила приложити, то би онда било на чисто прихода свега 210 фор. 98 повч.

Са овом свотом закључено је, да се према горњој цели све дотле располаже, док се сасма неизцрпи, а не да се капитализује и као неки фонд у том погледу оснује, јер то неби изложеној сврси ни најмање одговарало.

Од те своте, која је већ у првој сремској штедионици у Руми, осим оних 15 фор. којих је сл. црквена општина, закључила приложити, а још добивени нису,. у корист сиромашних ученика у Иригу положена, имаду се сваке године на предлог учитељског збора њих неколико ученика, чији су родитељи јако сиромашни, са нужним оделом и школским књигама снабдети. Тај свој предлог има ће учитељски збор подносити тројици по одбору у особи г. Саве Стојшића пароха, др. Јована Велимировића кр. поджупанијског лечника и Андрије Стојшића равнајућег учитеља изабраним старатељима и руководатељима те своте код којих ће и дотична штедионичка „књига уложница“ на сахрани бити и који ће на тај предлог, а по своме осведочењу, бити дужни онолико од те своте издати, колко свакада нужно буде било. —

Ето то је тај подробнији извештај, кога смо још пре месец дана скоро требали видити.

Подједнако молити нам је господу старатеље нека настоје, да се што пре и оних 15 фор. добаве и на своје место накнадно припошљу. —

Овом приликом нека је јавна благодарност на првом месту свима, који око остварења ове племените замисли положише свога труда и својски се заузеше, да је збиља овако красним плодом уродила. Хвала па даље свима, који добровољним приловима притекоше, а наиме хвала сл. црквеној општини која у ту сврху 15 фор. дарова. —

На послетку, да би се означити дало, како је у истини на самој беседи текло, нужно би било, да и о њој самој коју наведемо; али знајући, да простор овог цењеног листа неби могао то допустити, то ћемо се онда само на толико ограничити, што ћемо казати, да је све лепо и красно било, и да је веселье до саме зоре текло. —

? У Банату 22 фебруара. Као што се друкчије није ни могло очекивати, глас о смрти незаборављеног нам старине, Стевана Брановачког, потресао је дубоко народ наш и у овим крајевима. Та како и неби, кад је покојни Брановачки, у последње доба био онај, на кога је сав овострани народ наш очи своје упро био, очекујући од њега, да ће он, који је према новијем развитку наших прилика, на чело народа стао, највише допринети томе, да се стање наше на црквр. просветном пољу, после толиких незгода, једном већ консолидује, стално уреди и учврсти. Карактер, добра воља и — у тако дубокој старости — заиста редка дуашност његова јамчише нам некако, да ће труд његов најпосле успехом крунисан бити. Али зла коб не даде му, да дође до мете својих жеља, жеља васколиког народа! Но напротив, доживео је нешто, чему се, изузимајући неколицину посвећених, нико живи није надао, и мораде са болом у срцу у гроб лећи.

Нестало га је у најнезгодније доба са оног попришта, где нам тако нуждан беше, не зарад тога, да личности својом одклони можда неспоразумљење каково између јерархије као такове и народа, — јер је неспоразумљење престало избором патријарха Ивачковића — него ради тога, да према влади одбрани народ од ниских и подлих денунцијација, које са известне стране потицаху, пак и дан данас још потичу, из пусте себичности.

Народ је наш губитак тај јако осетио. Били смо, на жалост, сведоци врло тужних призора, кад нам „Застава“ донесе тужну вест о смрти пок. Брановачког. Многом се истинитом пријатељу народа и цркве му, и нехотице оте суза из очију, кад зачу, да је Брановачки, један од најбољих синова српских, и српских радника за срећу српску, престао живити и радити. Сузе те, јасан су доказ, да многоискушани али светни народ наш, није равнодушан према оном који се за срећу његову заузима. Овуда се глаша, да ће црквр. општина наша, у овоме крају, спонтано и парастосе за покојника приређивати, да му се бар на тај и ако неочекивани начин одуже за оне заслуге, које је радом својим, за срећу и напредак свога народа, стекао.

Не могу ову прилику пропустити а да вам не саопштим једну пријатну околност.

Имао сам прилике, да загледам у рачуне банатских манастира, Сенђурђа и Бездина, за г. 1879. Хоћу, да се то јавно прибележи, да свет наш види, да манастири наши и поред досадашњег начина економисања, могу леп успех показати, разуме се, поред добре воље дотичних, који манастирским добрима непосредно рукују.

Сувишак у манастиру Сенђурђу за речену годину, износи 1956 фор. 6 н. а у манастиру Бездину, 2128 фор. који ће се новац у народни фонд унети. Кад се у обзир узме, да је сва земља и једног и другог манастира под закуп издана, то је онда ово заиста похвале достојан чин.

Заслуга у томе припада пре свега честитом архимандриту и настојатељу св. Ђурђевском, г. Герману Јовановићу, који је уједно и привремени амдиниетратор манастира Бездина.

Ми се заиста не опомињемо, да је парочито манастир Сенђурђ, таку знатну своту сувишка, икада досада, у пар. фонд унео. И зато, евала г. архимандриту! Желити је само, да се и остали настојатељи манастирски на њега угледају.

Да се пређе тако радило, било би данас у црквр. нар. фондовима нашима, куд и камо више средстава па нар. просветне цели наше, и неби данас на дневном реду било питање: како да се у напредак са манастирским добрима рукује?

Готхардски тунел.

(Свршетак.)

У 9 сати 15 минута прешли смо 6900 метара, ту смо наишли на голе људе, како управљају машином за бушење: сврдо јури, све варнице скачу. Мало час, па смо онде, где се управо буши. Тај нам се део чини као неки узан поточић, из кога се развија величанствена река великог тунела, којим мало час прођосмо. 7450 метара!! Наши коњи тешко дишу, а врела им тела дрхћу. Скоро је десет сати! Ми смо на месту, т. ј. управо онде, где је велика машина за бушење. Ту је заиста демонска слика. Сви силазе доле, сви би поред машине, да допру до последњег призида. Погледим кроз полуокруглу одушку, коју је синоћ сврдо из Ајрола пробушило и угледам поједине делове од људи. Сви су узбуђени. Сад баш поче машина да буши: све се ломи, крха се, од силне хуке и буке скоро да оглувиш. Рупе требасамо да се начине још дубље. Вика у свима језицима. Уза све то врућина ужасна, јер је 32 степена по целзију. Све дрхће машина од свог сопственог удара, раденици, што су на њој и поред ње дрхћу и тресу се. У готове рупе забоду мотке, на мотке обесе лампе. Права ђаволова радионица. У тај мах указа се једна мотка, како прође кроз ону одушку од синоћ. Она донесе писмо из Италије. Сви су у највећој радости и раздраганости. Говоре и смеју се кроз одушку. Лагуми су готови. Сад ће да их напуне. Ми се повучемо натраг на једно 300 метара даље од места, где ће лагуме да потпале. Тек што је прошло 11 сати. Напослетку чу се пуцањ: све се цепа. Сви трче ближе. Призид је пробијен. На средини се указа одушка широка један метар. С обе стране чује се ларма. Један лагумџија провуче се кроз одушку, ма да три лагума још нису потпаљена. И таман, што је тај одвашко прошао: експлодираше сва три. Комисија позове тога одважног човека, да иде у Гешенен; име му је Анђело Чијеса, родом ји из Пијемонта, има 30 година; откад се ради на тунелу, увек је ту био, јако весео човек, од радости, скоро је ван себе, он је први, који је прошао кроз тунел! За њиме дођоше и други. Сви се грле. Понуде нас све вином и пивом.

Инспектор тунела Кауфман проговори неколико речи. На ново се заори просторија од радости. Врућина је све већа. Још на оној одушци од синоћ опазила се струја из Италије — пламен је овамо лизао. Сад је струја много јача, па одушци лампа се гаси. — Због грдне врућине морасмо се вратити патраг и напослетку дођосмо на бели данак, који са усклицима поздрависмо. У Ајролу је општа светковина. Наде је, да ће се кроз неколико дана тунел моћи добро вентилирати“.

А шта су раденици и техничари морали за сво то време тамо претрпити! Ваздух је страшан! Заиста је чудновато, да је од свију коња, који су у тунелу употребљивани, издржао читаво време, од кад се тунел копа, само један и није скапао. Заслужио је, да добије пензију!

Још се путује данас на лепи швајцарски поштански коли из места Флијелен, што дивно лежи на Фирвалдштетском језеру до Ајрола неких дванајст сати. За кратко време, па ће за три четврти сата жељезница доћи из Флијелена до улаза у тунел, кроз тунел ће проћи за мало по сата, и тако неће нам требати ни 2 сата онде, где нам је пре, а и данас, требало 12 сати! Један леп део јевропске путничке пејезије пропашће — паравно за оне, који се журе, а ко се данас не жури, у добу жељезница и телеграфа! Па ипак биће то лепо: сести у вагон на Фирвалдштетском језеру и не морати га оставити, док писи на обалама језера Лаго-мађоре! Ко хоће да путује као туриста, за тога и даље остаје у животу стари друм преко Готхарда, који је пун усамљених и романтичних стена; тамо ћеш моћи видети снега и у јулију и у августу.

Па ипак уза-сву радост морамо бити жалосни: Л. Фавр, вођа при бушењу, човек мушке и неуморне енергије, отац својим чиновницима и раденицима, — више не живи. Он би био срце читавој светковини. Као генерал какав пред јуришем непријатељским умре он, ударен од капље, опкољен својим раденицима у тунелу самом 19 јулија 1879. И ако му није било суђено, да доживи свршетак своме делу, што би сви инцињери од срца желели, то из благодарности и побожног сећања на њега, послала је секција Ајролска његову слику кроз прву одушку у Готхарду, секцији Гешененској на поклон. Инцињерима су биле очи пуне суза, кад су се тога дана, кад је тунел проваљен, њега сетили!...

(Из „Политике“.)

Нови Сад 28. фебр. У прошлом броју нашега листа у некрологу дру Карлу Слатковском стоји, како један капелан од цркве св. Стевана у Прагу вели, да „је болесник, кад је осетио, да му је последњи час куцнуо, зажелео, да се измири с католичком вером, али дотични свештеник дошао је доцкан, кад је болесник већ издахнуо био.“ У „Политици,“ у којој смо нашли дотичну изјаву капелана Хајнриха Рајна, стоји уједно и примедба, коју накнадно саопштавамо, у којој се вели, да не стоји, да је Слатковски желео неко измирење с католичком црквом, него „да је руски свештеник болесника за потоњих дана не једном, него више пута походио, причестио га и исповедио.“

— Накнадно саопштавамо, да је „чурушка црквена општина на предлог местног црквеног одбора 14. фебруара закључила поднети претставку саборском одбору, да својим путем издејствује састанак сабора због умировљења патријарха и наименовања заменика му без знања црквено-народног сабора, који случај не познаје српска црквена историја и чим је повређена српска црквено-народна самоуправа“.

— Из Жабља нам накнадно јављају, да је тамошња српска црквена општина на глас о смрти општеуваженог нам Стевана Брановачког одмах дала покојника огласити и за осам дана непрестано звонила њему за спомен.

НОВИЈЕ.

— Из Беча се као поуздано јавља, да ће бар. Хофман поднети оставку на заједничком министарству финансија. Неки веле, да ће у Цариград ићи за Аустро-угарског заступника, но многи сумњају о томе.

— „Ажанс Рис“ вели, да је одлука француске владе у хартмановој афери сажаљења достојна и одвећ важна, но по значају ће је достојно оценити, кад приспеју даље подробности.

— У руском посланству у Бечу прича се, да је Бисмарк за решење хартманове афере рекао: „Француска је питање коректно решила; да је Хартмана издала, учинила би највећу погрешку“.

— Порта је, јавља „П. Л“., грчком заступнику Кондуријоту предала споменицу о грчком питању, у којој предлаже, да нова грчко-турска граница иде у Тесалији од села Тиве у волском заливу, па у Епиру заврши се код села Амина. По што тај предлог почива на истом темељу, на ком су непосредни преговори међу Грчком и Портом већ једном прекинути, то атинска влада није хтела да прими споменицу. Непосредни су преговори дакле прекинути, и сад још остаје само енглеско-француски предлог, да се техничка комисија пошаље на лице места. Предлог тај већ је саопштен силама потписницама.

— „Пол. Кор.“ јавља, да је Кондуријотис прошасте суботе предао Порти ноту, јављајући, да ће грчка влада разложити, за што прекида непосредне договоре.

— Енглески парламенат распустиће се преко ускрса, и то како канцелар-благајник поднесе прорачун и други послови буду обављени. Нови парламенат састаће се месеца маја.

ОБЈАВА КЊИЖЕВНА.

У Сомбору код потписаног може се добити

ВЕЛИКІЙ СБОРНИКЪ

меко увезан или броширан по 3 ф. а. вр. комад. Ова за црквену потребу одређена књига има преко 30 штампаних табака највеће осмине. У њој се налази све што је прописано, да се недељом, о празницима христовим и богородичним, као и о заповедним свецима на вечерњи, јутрењи и литурђији, из октоиха, 12 минеја, триода, и пентикостара, преко целе године у цркви поје. Осим тога има још у овој књизи преко два табака од правила црквеног које показује, кад се и како се што појати има. Ових књига има и тврдо у кожу и платно, и то врло лепо и јако увезаних. Увезу са свим у кожи цена је 1 ф. 50 новч., а у платну 1 фор. а вр.

Исто тако може се добити код потписаног и

ВЕЛИКАЯ КАТАВАСІА,

први пут 1867. године штампана, а ове године прештампана, али при том здраво умножена и повећана. Ова књига има сада пуних 15 табака оне осмине, која је и у великом зборнику мом, а потпуно одговара потребама оних, који се уче црквеном појању нашем. Између осталога у овој се великој катавасији налази цело јутрење велике суботе са катавасијом заједно, осим једнога канона, и то је зато, што се опело христово поје код нас у цркви на више места, а нема се задоста потребних на то књига; даље се налази опело за одрасле прописано, као и опело за децу до 7 година; такође су у овој књизи и све наше духовне песме од мене исправљене; од правила пак црквеног има свега 38 страна; најпосле ту су и стране српски истумачене речи, које наша света црква употребљује. Цена је овој добро брошираној књизи 1 фор. 20 н. а. вр. На 10 ових књига дајем једну бадава.

У Сомбору (Zombor in Bacska) 26. фебр. 1880 год.

ДИМИТРИЈЕ ПОПОВИЋ,
парох сомборски, као издавалац вел. Зборника и вел. Катавасије.

Пети извештај о радњи „прве инђијске задруге за подпомагање и штедњу“ за годину 1879.

Рачун изравнања.

ДУГУЈЕ (Актива.)	фор.	нов.	ПАСИВА (Потражује.)	фор.	нов
На рачун благајне — — —	2183	—	Од рачуна имања — — —	55164	57
„ „ менице — — —	123258	—	„ „ улога — — —	61990	87
„ „ вађевине — — —	26247	—	„ „ реесконт. менице — —	30531	—
„ „ разних особа — —	1013	12	„ „ резервног фонда — —	1686	45
„ „ намештаја — — —	160	80	„ „ камата за пренос — —	2142	02
„ „ поврат. камата — —	505	97	Чист добит — — — —	5837	73
„ „ веровника — — —	8984	75			
	157352	64		157325	64

Рачун губитка и добитка.

ДУГУЈЕ.	фор.	нов.	ПОТРАЖУЈЕ.	фор.	нов.
На рачун поврат. камате — —	433	14	Од рачуна камата за пренос — —	1798	83
„ „ камате на улоге — —	3880	58	„ „ камата на менице — —	8201	85
„ „ камате реск. менице —	2303	44	„ „ камата на вађевине —	1348	46
„ „ порезе — — — —	607	56	„ „ камата разних — —	1179	75
„ „ трошкова — — —	233	67	„ „ камата одложења — —	2780	62
„ „ тантијеме — — —	102	70	„ „ штампе — — —	198	79
„ „ плате — — — —	1414	—			
„ „ општинске порезе — —	259	07			
„ „ кирије — — —	100	—			
„ „ биљеговине — — —	76	41			
Чист добит — — — —	5837	73			
	15308	30		15308	30

Инђија 28. фебруара 1880.

За управљајући одбор:
Коста Марковић с р.

За књиговодство I. инђијске задруге за подпомагање и штедњу:
Петар Петровић с. р.

Ови су рачуни тачно прегледани и са свима се књигама подпуно слажу.

Надзорнички одбор:
С. С. Николајевић с. р. **Петар Д. Крестић** с. р. **Јован Марковић** с. р.

СРПСКА ЗОРА

илустрован лист за забаву и поуку.

Година пета.

Изишла је II. свеска „Српске Зоре“ са овим садржајем:

I. ТЕКСТ.

1. Сеоска лепотица. Слика из народног живота. Од **П.**
2. Ловчеви записници. Од **Ивана С. Тургењева.** (Наставак.)
3. Звоно. Од Фридриха Шилера. Превео архимандрит **Сава Павишевић.**
4. Српске народне питалице. Скупио и на јавност изнио **Вук Врчевић.**
5. О Црногорцима. Писма **Љубомира П. Ненадовића.** (XI.)
6. Лепи крађ или два политичка убијства. Историјска скица **Чедомиља Мијатовића.**
7. Потемкин на Дунаву 1790. Историјска приповетка **Г. Далилевског** Превео **П. М.**
8. Милован Видаковић. Говорио у спомен стогодишњег му рођен-дана о св. Сави 1880. у Бечу **Паја Марковић.**
9. † **Стеван Брановачки.**
10. Наше слике.

ДОДАТАК.

11. Књижевни извештаји.
12. Свечани укоп Стевана Брановачког.
13. Прегледне белешке. (Књижевност. Новинарство. Српски листови. Хрватски листови. Црква и школа. Умрли. Друштва и скупови. Технологија.)
14. Шта бива по свету. Коњички скок. Огласи.

II. СЛИКЕ.

Милован Видаковић, у спомен стогодишњице његовог рођења. — Звоно. Уз превод Шилерове песме. — Италијанка. Беч.

Администрација „Српске Зоре“
Wien, VII. Burggasse 24.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

СРПСКА КЊИЖАРА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА
У НОВОМ САДУ.

Сад баш изађе

ШЕСТА СВЕСКА

ПЕВАНИЈЕ

ЗМАЈ-ЈОВАНА ЈОВАНОВИЋА.

У шестој свесци овој настављен је и довршен **Демон,** — затим су у X. одеску: „ДЕЧИЈЕ ПЕСМЕ“ ево ове: **Мали Јова — Ветар — Милан и његов цвет — Страшљивац — Шума — Чигра и деца — Киша — Поздрав деци — Срце дечије — Опомена — Деца се ругала јарцу — Пчелица — Петао — Борба браће наше — Материна маза — Тица у кавезу — Цица маца и рундов бундов — О мишу — Болно чедо — Коњаник — Ко је господар — Буба Мара — Циганка — Тихи позив — Вук и комарци — Лаж — Смиловање — ђаче полетарче — Гојко у лову — Јоја и гуска — Памтите децо — Веверица — ћурак и врабац — Три рибице — Доручак — Стена вечности — Дед и унук — Које је боље? — Царић — Марко у шкрипцу — Братац и сестрица — На ружи — Куцов ђоња пред вратима — Мачка — Божић божић бата — Зимска песма — Никад мира — Неће мачка да се сиграмо — Повратак — Разговор — Мачка — То би био рај — Брацин рачун — О луткином крсном имену — На љуљашци — Дете и бака Рода — Четир жеље** — у XI. одеску: **Надписи и ситнице** (Азбукопретрес), — и на послетку у XII. одеску почиње **Витез Јован** од А. Петефија.

☛ Нека је и овом приликом на знање: ко се год и од сада претплати на целокупна дела ова Змајева и напред нам пошље новац:

За обично издање ф. 4.— или за дивот-издање ф. 6.50.

☛ **добија врло лепе премије** ☚ назначене у нашим огласима — и свеске му се шаљу поштом бесплатно.

У Новом Саду фебруара 1880.

Српски књижари
Браћа М. Поповићи.

✝

Сузним очима и рањеним срцем јављамо свима сродницима, пријатељима и знанцима своју голему тугу, да нам се премили брат

Константин Стојковић
кр. судија

у Великој Кањижи дана 17. (29.) фебруара о. г. у 7½ сах. у вече у својој 48 години живота далеко од свога завичаја у вечност преселио. Тело му је 19. фебр. (2. марта) опојано и у велико-кањишком српском православном гробљу сахрањено.

Уједно изричемо своју најтоплију захвалност славном кр. суду, српској православној општини и њеноме дичном члану г. Вучкикићу, пречасном г. пароху и сл. читаоничкој задрузи у Вел Кањижи, даље пречасном господину настојнику манастира Лепавине, нарочито пак господину Светозару Милутиновићу, председнику кр. суда у Залаегерсегу, који је из даљине похитао на погреб свога земљака, и особито још г. одветнику Лаушу Тот, племенитом домаћину покојниковом, у чијем је гостољубивом дому покојник своју душу испустио, — свима њима нека је од нас најусрднија хвала, јер сви они натицаху се, да које изасланим депутацијама, које истакнутим црним заставама и приносланим венцима, које пак својим присуством и трудом своје искрено саучешће у тузи нашој изразе, а покојнику нашем последњу почаст одаду.

Лака му у туђини земља и вечна памет!

Ојађена браћа и сестра:
Јосиф, Исидор, ђорђе и Јоскфа Стојковић.

Курс бечке берзе 28. фебр. (11. марта)

5% металица — — — — — — — — —	71.10
5% народног зајма — — — — — — — —	71.75
Аустријска златна рента — — — — — — —	85.50
Угарска златна рента — — — — — — —	101.75
Државни зајам од 1860. — — — — — — —	129.—
Лондон — — — — — — — — — — —	118.25
Акције банчине — — — — — — — — —	830.—
Сребро — — — — — — — — — — —	—.—
Ц. кр. дукати — — — — — — — — —	5.53
Наполеондори — — — — — — — — —	9.43
Немачке марке — — — — — — — — —	58.10

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Код темишварско-градске српске катедралне цркве упражњено је место црквеног коровође на које се овим стечај расписује.

Са овим звањем скопчана је годишња плата у своти од 1000 фор. а. вр. и осим тога за копијатуре годишње 20 фор.

У дужност коровође спада извршивање ноталног појања о свакој недељи и о свецима који у уговору назначени буду и то са хармоничним мушким четворопевом — који дотични коровођа о своме трошку ставити има.

Сви они, који ово звање постићи желе имају своје молбенице ув прилог на своје стручно музикално звање односећи се исправа на председника обштине г. др. Тому Стевановића и то рачунајући од 3-ег уврштења овог стечаја најдуже за 15 дана управити.

У Темишвару граду 24. фебруара 1880.

Др. СВЕТОЗАР ДИМИТРИЈЕВИЋ,
1—3 о. г. тутор спр. катедр. крве.

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења упражњене парохије у Новом Ст. Ивану, расписује се овим стечај.

Надтицатељи имају своје уредно инструјиране молбенице за четир недеље, од дана првога уврштења потписаној конзисторији поднети.

У Темишвару, 20. фебр. 1880.

2—3 ЕПАРХИЈСКА КОНЗИСТОРИЈА.

ГВОЖЂАРНИЦА
А. ВАЈНРИХТЕРА
у Земуну
потребује 1 шегрта. 2—3

СТЕЧАЈ.

На упразњено место учитеља на србско-основној школи у Рудни, расписује се стечај.

Са знањем тим скопчана је плата у готовом новцу 300 форин. 25 форин. као неровођи црк. школ. опћине, 20 фор. а. в. за два фата тврди дрва, од погреба који га буде позвао 50 новч. 4 ланца ораће земље прве класе, по ланца баште близу села за коју учитељ порез плаћа, стан с две добре собе, јеловником, шталом, баштом, авлијом, и сламе колико треба за школу и учитеља.

Учитељу спада у дужност осим законом прописани предмета још учити децу мађарски и немачки читати и писати, појати у св. цркви при богослужењу и парастосима, децу обучавати у црквеном појању, долазити у ускрсње посте сваки дан с већом децом на часове, а средом и петком на пређосвећену литургију. —

Компетенти имају своје по закону инструиране молбенице најдаље од првог уврштења до благовести 25 марта ове године овоместном председнику доленодписаном поднети. — И то г. учитељи или свршени препаранди који су сомборску препарандију изучили — од други учитеља нико.

Који се од компетента лично председнику представио буде има ће првенство, и ако се буде владао као што треба у учитељ да буде у сваком погледу имаће повишену плату.

У Рудни 25 фебруара 1880.

Барон ФЕОДОР НИКОЛИЋ
1—3 пред. срк. шк. обштине.

Галантеријска и белога еспапа трговина
М. П. РАНИСАВЉЕВИЋА
3—3 **у Панчеву,**
потребује једнога спомоћника, који је добар продавац, с овом пијацом познати имаду првенство.

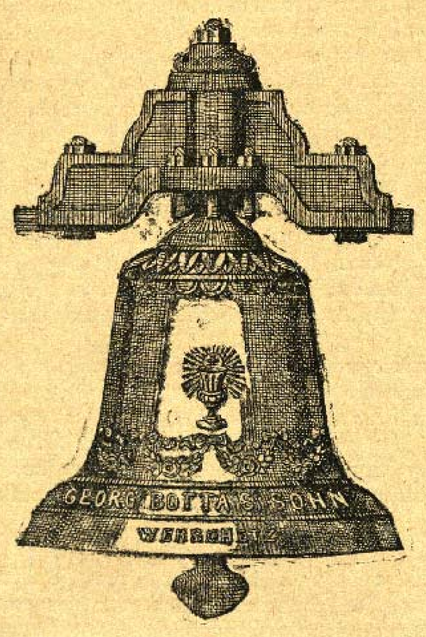

У ЗВОНОЛИВНИЦИ
ЂОРЂА пл. **БОТА СИНОВА**
У ВРШЦУ

израђује по старој и новој системи, са гвозденим, дрвеним крунама

хармонично удешена звона

по најумеренијој цени, са гарапцијом на више година.

Такођер прима горња фирма

стара звона на преливање

са исплатом на више година. 13—15

Нек нам буде дозвољено, да високопоштоване госпође домаћице учинимо пажљивима на велику штедњу, која се у томе састоји, да се поред праве кафе

кафа од смокава

кува. Тиме се две користи постигну; 1) кафа добија пријатан укус; 2) цела ствар много јефтиније стане. Тако дакле препоручујемо нашу **кафу од смокава.**

Са 100 фор. јемчимо, да је наш еспап истинит и чист. 80—200

Почем се наш еспап од других подржава; то обраћамо пажњу на наш заштитни жиг. Кафа наша од смокава добија се у белим завитцима са златним натписом Кафу ову од смокве произваћа творница

Viktor Schmidt & Söhne
у Бечу Wieden, Aleegasse Nr. 48.

Главно стовариште у Новоме Саду у трговини: код **Емериха Дицгена и Браће Вагнера.** У Н. Паланки код **Нађ Деже.** Јул. Фриша у Вршцу. Опште аустро-угарско чиновничко друштво за потрошарину у Оршави. А. Бошковић и синови Панчево.

SCHUTZ-MARKE S&S REEL

БОНБОНИ
од
БОКВИЦЕ

за прса, од кашља, од промуклости, од слуза (Schleim), од тако званог магарећег кашља код деце (Keuchhusten.) Такођер против бола у плући и прсима.

Боквица је биљка, коју је бог створио за лек и спасење болујућег човечанства. Биљка ова има у себи ту силу, да лечи гршобољу и душник. Што се тиче нашег производа, јамчимо, да се у овим бонбонима налази чиста смеса од шећера и од сока од боквице. Чинимо пажљивим на наш заштитни жиг (Schutzmarke.) **Боквични бонбони** могу се добити код:

Victor Schmidt & Söhne
k. k. Landesbef. Fabrikanten, Wien,
Wieden, Aleegasse 48.

У Н. Саду: код гг. **Г. Плавшића, Е. Дицгена; браће Вагнера, Д. Коде; Л. Ц. Јунгингера** у Петроварадину, **Мих. Ритер** Перјамош (Банат.) Х. А. Волтман, Н. Ђуришић у Руми, Ђ. Петровић Ириг, Јос. Бах у Земуну. Л. С. Месаровић Осек, Ј. Фриша у Вршцу, Опште аустро-угарско чиновничко друштво за потрошарину у Оршави.

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић.

Српска народна задружна штампарија.